

De leden van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Verzending per e-mail: •cie.buza@tweedekamer.nl

Adres/Address

'Maliatoren'

Bezuidenhoutseweg 12
Den Haag

Postadres/Postal Address

Postbus 93002
2509 AA Den Haag

Telefoon/Phone

+31 (0)70 349 03 49

Telefax/Fax

+31(0)70 349 03 00

Referentie
23-121842

Den Haag
30 juni 2023

Onderwerp
Commissiedebat over het China-beleid op 6
juli a.s.

Telefoonnummer
+31703490438

E-mail
mvisser@vnoncw-mkb.nl

Geachte leden van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken,

Op 6 juli a.s. vindt het Commissiedebat over het China-beleid plaats. Vanuit het bedrijfsleven worden de ontwikkelingen rondom China zowel op nationaal- als op internationaal niveau op de voet gevolgd.

China is een belangrijke markt voor Nederlandse bedrijven en een belangrijke productielocatie. Zo zijn onze waardeketens bijna altijd op enigerlei wijze verbonden met China, al is het maar voor een gedeelte. Voor grote en middelgrote bedrijven is actief zijn op de Chinese markt van groot belang om op wereldwijde schaal competitief te zijn en te blijven. Feit is dat we, althans voorlopig, voor de mondiale klimaatuitdaging waar we voor staan niet zonder China kunnen. Aan de ene kant is China een van de grootste vervuilers, aan de andere kant juist een partner, als leverancier van tal van producten die nodig zijn voor verduurzaming, maar ook technologisch.

Chinees bedrijven zijn ook concurrenten voor Nederlandse bedrijven. Het fundamenteel andere economische bestel in China en de overheersende staatsinvloed in de economie in combinatie met de omvang van de Chinese economie maken echter dat er steeds meer spanning ontstaat met de uitgangspunten van het op regels gebaseerde internationale economische systeem, bijvoorbeeld door het gebruik van dumping en oneigenlijke staatssubsidies en allerlei regels die het betreden van de Chinese markt steeds moeilijker maken. Het Chinese politieke en economische systeem verhoudt zich slecht met Westerse waarden.

Daarom is VNO-NCW positief over de stappen die de Europese Commissie en het kabinet hebben gezet als het gaat om een meer realistische insteek richting China, wel is het van belang oog te blijven houden voor de aspecten waar een meer sectorspecifieke aanpak noodzakelijk is – hier vragen wij graag tijdens dit debat uw aandacht voor.

1. Economische relatie: decoupling versus derisking

Het handels defensieve instrumentarium van de EU is de afgelopen periode fors uitgebreid met regels rond aanbesteden, een anti-dwang instrument en buitenlandse subsidies. Een goede ontwikkeling, maar vooral sterk gericht op bescherming van de interne markt met gebruikmaking van generieke/horizontale instrumenten. Bij buitenlandse subsidies zijn de bewijslast en administratieve lasten hoog. Bij aanbestedingen vallen bijvoorbeeld private aanbestedingen en PPS-constructies buiten het bestek. We zullen dus in de praktijk moeten zien hoe dit instrumentarium uit pakt. Toch blijven er nog delen van de economie, zoals diensten (neem de aannemerij) en de scheepsbouw en een gelijk speelveld voor bijvoorbeeld de groothandel, die nog onvoldoende onbeschermd zijn tegen Chinese concurrentievervalsing. In die gevallen zijn sectorspecifieke handelsinstrumenten (en een strategisch industriebeleid) geboden. Ook blijft een aandachtspunt handhaving van overtredingen (van bijvoorbeeld IE-inbreuken) door China zelf, wat nog onvoldoende gebeurt. De EU en Nederland moeten daarop blijven aandringen. Wat betreft het handels defensieve instrumentarium is het glas halfvol, maar veel moet nog gebeuren – wij blijven daarop inzetten.

Recentelijk heeft het kabinet besloten verdere exportrestricties op te leggen van halfgeleidertechnologie. Vanwege de decoupling-strategie van de VS, valt te verwachten dat de VS zullen aandringen op beperking van de export van andere technologieën, zoals quantum. Formeel behoort de bevoegdheid om te besluiten over exportrestricties tot het buitenlandse beleid en is daarmee een nationale bevoegdheid. **Het zou echter goed zijn, ook vanwege eventuele retaliatie (tegenmaatregelen) van China, dit soort besluiten voortaan op Europees niveau te nemen.** Europa heeft zowel ten opzichte van de VS als ten opzichte van China meer leverage in onderhandelingen.

Waar de VS lijken in te zetten op 'decoupling' (ontkoppelen om strategische afhankelijkheden te voorkomen), wil de Europese Commissie inzetten op 'derisking' (risicomitigatie). Hier lijkt consensus over te bestaan in Europa. Het is in belangrijke mate aan bedrijven om te kiezen of ze derisken en waardeketens verleggen. **Maar bepaalde publieke belangen, in het bijzonder strategische afhankelijkheden, kunnen het nodig maken dat de overheid hier ook ondersteunend beleid op voert.**

2. Verbreden van partnerschappen, anticipeer op China's rol op het wereldtoneel

China pakt (zeker op technologie) een actieve rol op het geopolitieke wereldtoneel. Daarbij hanteert Europa een dubbele strategie: beschermen waar nodig, een positieve samenwerkings- en handelsagenda waar mogelijk. Tegelijkertijd zal die positieve agenda ook zwaar onder druk komen indien de geopolitieke spanningen nog verder oplopen. Bedrijven dienen zich van deze eventualiteit bewust te zijn en er bij hun besluitvorming rekening mee te houden.

Om dit risico te ondervangen, is het van belang dat Europa banden met landen als India en continenten als Afrika en Latijns-Amerika aanhaalt – zie ook de Afrika-strategie en onderhandelingen zoals het EU-Mercosur vrijhandelsakkoord. We vinden het van belang dat Nederland hier stevig op inzet en aan bijdraagt.

3. Zet in op technologisch leiderschap en kennisveiligheid

Sleuteltechnologieën zoals onder meer kwantumtechnologie en kunstmatige intelligentie, zullen de komende jaren bepalend zijn voor de mondiale machtsbalans. De ontwikkeling van dergelijke technologieën is zeer arbeids-, kennis- en kapitaalintensief, wat resulteert in disproportionele economische machtsconcentratie bij de landen die succesvol zijn in deze technologieontwikkeling. Daarnaast kunnen deze technologieën ook de militaire slagkracht en spionagecapaciteiten van staten sterk doen toenemen. Er is daarom een zogenaamde 'tech-race' gaande tussen staten (met name tussen de VS en China) die voorop willen lopen in de ontwikkeling van dergelijke technologieën. China voert ook een actief beleid op 'militair-civiele versmelting' van technologie waarbij, ook in het buitenland vergaarde, civiele technologie later ook militair gebruikt wordt¹. Inmiddels blijkt dat China op een flink aantal van de 44 "sleuteltechnologieën"² voorop loopt, waardoor zowel voor de VS als ook in de EU duidelijk is dat er fors in technologieontwikkeling zal moeten worden geïnvesteerd om niet nog verder achterop te komen. **Daarbij is het belangrijk dat Nederland een open, internationaal georiënteerde economie blijft. Hier moet een flexibel in te zetten financieringsinstrument beschikbaar komen om te zorgen dat de groei van dit soort bedrijven door kan gaan.**

Tenslotte is duidelijk dat we veiligheid vooraleerst borgen door de eigen (Europese) technologische kracht uit te bouwen. **Wij pleiten dan ook voor een versterkte inzet op innovatie en technologisch leiderschap. Het is hiervoor belangrijk dat er structurele middelen voor innovatie en onderzoek beschikbaar worden gemaakt (en dus niet alleen incidenteel via onder andere het Groeifonds) en dat Nederland zich houdt aan de Lissabon doelstelling om minstens 3% van het BBP middels publieke en private investeringen aan innovatie uit te geven.**

4. Maak werk van de grondstoffen-strategie

De EU importeert 80% van haar grondstoffen en China levert 59% van de Europese kritieke grondstoffen. Voor bepaalde grondstoffen zoals zeldzame aardmetalen ligt de EU-afhankelijkheid van China nog een stuk hoger: 91%. China heeft laten zien bereid te zijn om deze dominante positie ook te willen inzetten als politiek drukmiddel. China voert haar grondstoffenpolitiek ook buiten het eigen land en probeert daarbij niet alleen controle over grondstoffen maar ook over ketenschakels te krijgen (inclusief logistiek). Denk bijvoorbeeld aan het Belt & Road Initiative en de Chinese investeringspolitiek in Afrika. Hiermee is de EU sterk afhankelijk van China - juist ook op het gebied van de energietransitie en digitalisering.

Het voorstel voor een Critical Raw Materials Act (CMRA) van de Europese Commissie is een goede stap meer te diversifiëren van leveranciers van kritieke grondstoffen. Bedrijven zijn hierbij in belangrijke mate aan zet, maar de (Europese) overheid kan een belangrijke rol spelen bij het diversifiëren van de leveranciers van grondstoffen via handelsovereenkomsten.

---

¹ FT, 20 juni 2023, XI Jinping's dream of a military-industrial complex

² Technologieën als Quantum en AI die van belang zijn voor de concurrentiekracht van tal van sectoren én voor het welzijn van de grote transitie zoals klimaat en digitalisering.

De Europese Commissie is voornemens om meer handels- en investeringsakkoorden te sluiten met grondstofrijke derde landen, het netwerk van strategische partnerschappen uit te breiden en de Global Gateway in te zetten voor investeringen in concrete grondstofprojecten. **Dit vraagt ook om strategischer realisatie en inzet van concurrerende financiering – niet alleen exportfinanciering, maar ook inzet van ODA-middelen (OS-geld).**

Door Europees en, indien nodig bilateraal, handelsovereenkomsten en strategische partnerschappen te sluiten wordt de toegang tot kritieke grondstoffen vergroot en worden afhankelijkheden gereduceerd. **Zodra bedrijven toegang hebben tot andere leveranciers van grondstoffen, zullen ze ook gaan afnemen. Zet daarom ook het handelsinstrumentarium in voor kritieke grondstoffen. Middels het handelsinstrumentarium kan toegang tot grondstoffen en interne verwerking worden gestimuleerd.** Bijvoorbeeld via garanties om grondstoffen veilig te stellen zoals in Zweden, Frankrijk en Duitsland. Een ander voorbeeld, ditmaal uit de VS, is de Amerikaanse *Inflation Reduction Act*. Die biedt fiscale voordelen. Hierin is onder andere opgenomen dat men een belastingvoordeel krijgt bij de aanschaf van een elektrische auto mits 40% van de materialen in de VS, of een land waarmee de VS een vrijhandelsovereenkomst heeft gesloten, is gewonnen, verwerkt of gerecycled.

Daarnaast wil de Commissie een 'Critical Raw Materials Club' oprichten om gelijkgestemde grondstofarme en grondstofrijke landen samen te brengen om de marktdominantie van derde landen zoals China te verminderen. Ten aanzien van exportkredieten wil de Commissie coördinatie tussen nationale ontwikkelingsfinancieringsinstellingen en exportkredietinstellingen verbeteren en met de EU-lidstaten samenwerken aan het opzetten van een EU-exportkredietfaciliteit. **Het is positief dat de Europese Commissie de CRMA wil ondersteunen met handels- en investeringsbeleid. Wij pleiten voor snelle uitwerking van de voorstellen in samenspraak met het bedrijfsleven.**

5. Zet in op partnerschappen met China waar mogelijk: een positieve China-agenda

Zoals gezegd, kan en moet China voor de EU en Nederland een belangrijke partner zijn in de aanpak van klimaatverandering. Maar er zijn veel meer terreinen waarop intensiever kan worden samengewerkt: pandemiebestrijding en – breder – gezondheidszorg, agri-food en smart cities. Ook China kampt met de gevolgen van klimaatverandering, een ouder wordende bevolking, vragen rond voedselzekerheid en de problematiek van mega-steden. **Het zou goed zijn, als publiek-privaat een positieve China-agenda wordt uitgewerkt en opgepakt. Zeker ook, met het oog op uitgaande bezoeken naar China van het kabinet en onze voorzitter dit komende najaar.**

6. Noodzaak tot Europese aanpak Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO)

IMVO is een toenemend problematisch punt in de relatie met China. Het is daarom goed, dat er Europese IMVO-wetgeving (de Corporate Sustainable Due Dilligence Directive en de Forced Labour Regulation) komt, mits uitvoerbaar voor bedrijven en met oog voor een gelijk Europees speelveld. **We streven hierbij een Europese aanpak via bijvoorbeeld sectorovereenkomsten na, Nederlandse bedrijven kunnen dit niet alleen. Hierbij is wel zaak te realiseren, dat de wens van de EU en NL om autonomer te worden van China niet automatisch in lijn is met het beoogde IMVO-beleid.**

Blad
5

Dank voor uw aandacht. Bij vragen, kunt u contact opnemen met Marhijn Visser (mvisser@vnoncw-mkb.nl) of Robin Biersma (biersma@vnoncw-mkb.nl).

Hoogachtend,

Focco Vijselaar
Algemeen Directeur VNO-NCW